

О.В. Топоркова, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)
Г.В. Мілевич, студ. (ХДУХТ, Харків)

ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ «ВИТРАТИ» ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В ОБЛІКОВОМУ АСПЕКТІ

Ефективність управління підприємствами ресторанного господарства (ПРГ), як відомо, значною мірою залежить від достовірності обліку витрат. Існуюча практика обліку витрат не забезпечує в повній мірі оперативність ведення управлінського обліку на ПРГ. Витрати є одним із основних об'єктів управлінського обліку, а для ефективної роботи ПРГ, як з теоретичної, так і з практичної точки зору, необхідно мати чітке визначення терміну «витрати».

У сучасних економічних словниках надаються визначення як затрат, так і витрат, а також – витрата. Сучасні економісти здебільшого бачать різницю між досліджуваними поняттями, але точного формулювання цієї відмінності немає. У більшості розглянутих словників і «витрати» і «витрата» виражаються через поняття «затрати». У той же самий час під витратами розуміється собівартість продукції, або витрати (витрата) у грошовій формі. Витрати розглядають як глобальну категорію в бухгалтерському обліку, в рамках якого розкриваються такі поняття, як «Затрати», що відносяться до наступних звітних періодів витрат, і «Витрати», пов'язані з калькулюванням собівартості. Ряд провідних економістів між поняттями «Витрати» та «собівартість» ставлять знак рівності та стверджують, що «витрати (собівартість) – це кількість ресурсів (товарів і послуг), витрачених з метою отримання поточної або майбутньої вигоди, представлених у грошовому вираженні». У вітчизняній практиці трактують витрати як спожиті в процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю працівників, зайнятих у процесі виробництва). Але таке визначення витрат є неповним тому, що крім спожитих у процесі діяльності підприємств виникають понаднормові витрати, втрати від нестач.

Визначення витрат в системі нормативного регулювання обліку України відсутнє, але в окремих українських законодавчих і нормативних актах з обліку даний термін використовується. Склад витрат та порядок їх визнання встановлено ст. 138 ПКУ. Витрати, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування, поділяються на витрати операційної діяльності та інші витрати. Витрати, що формують собівартість товарів, послуг, визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації таких товарів,

послуг. Інші витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені, з урахуванням особливостей. Визначення поняття «витрати», що наведено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 16 «Витрати», МСФЗ (IAS 3 «Подання фінансових звітів») і у п. 70 пп. «б» Концептуальних основ МСБО, за своїм змістом узгоджуються. Як в МСБО, так і в НП(С)БО під витратами розуміють зменшення економічних вигод, яке пов'язане з вибуттям активів або виникненням (збільшенням) зобов'язань, і яке призводить до зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, внаслідок його вилучення або розподілу власниками.

Існують відмінності понять «Затрати» та «Витрати» залежно від виду обліку. В системі управлінського обліку відпуск (використання) виробничих запасів на виробництво, належить до затрат, а у фінансовому – не належить. Вартість використаних матеріалів у фінансовому обліку визнається витратами тільки тоді, коли виготовлена продукція реалізована. У момент відпуску матеріалів не відбувається ні зменшення активів, ні збільшення зобов'язань, а лише трансформація одного виду ресурсу (матеріалу) в інший (незавершене виробництво). В сучасних умовах господарювання облік витрат слід розглядати, як елемент сучасного управлінського обліку. Істотне значення ролі та місця витрат на ПРГ, знаходяться під постійною увагою дослідників, які вважають, що система показників управлінського обліку принципово не може бути постійною та повинна корегуватися залежно від специфіки завдань, що вирішуються системою управління під впливом умов функціонування виробничо-економічної структури, що зумовлює необхідність створення механізму активізації об'єктів обліку.

Виходячи із визначень, що існують в економічній теорії та обліку, витрати є спожиті у ресурси, які ще не визнані витратами та відображаються у складі незавершеного виробництва, готової продукції, відвантажених товарів та ін. Аналіз облікової категорії «Витрати» спрямований на формування теоретичних положень, які можуть бути використані у практичній роботі підприємств для ефективного управління та формування фінансового результату. У вітчизняній методології, теорії та практиці обліку чітко розмежовуються бухгалтерські рахунки витрат, які є центральним об'єктом в обліковій системі ПРГ. Категорію «Витрати» варто розглядати не лише з економічної точки зору, але і з закладеного в них юридичного змісту.